

O stypendiach słów kilka, czyli jak Uniwersytet Gdański wspiera studentów

Wizja ubogiego żaka z teczką, zmęczonego i z podkrążonymi oczami z powodu konieczności nauki w nocy na dobre zadomowiła się w kulturze polskiej. Często w mowie potocznej używa się określenia „być biednym jak student”, Sława Przybylska śpiewała o okularnikach, którzy „gnieźdzą się w akademiku, mają każdy po czajniku; i nie dla nich dewolaje, i Paryże, i Szanghaje”, Fiodor Dostojewski w *Zbrodni i karze* opisywał biednego studenta Raskolnikowa, który m.in. z powodu swojego ubóstwa posunął się do zbrodni. Czy obecnie tak rzeczywiście jest? Czy utrzymanie się na studiach jest tak trudne, że bez odpowiedniego zaplecza finansowego ze strony rodziców lub odporności na głód nie da się ukończyć wymarzonego kierunku studiów? W jaki sposób Uniwersytet Gdański wspiera najuboższych żaków? Odpowiedź na te oraz na inne pytania odnajdziecie poniżej

Obraz Fz z Pixabay

STUDENCI I DOKTORANCI

Tabela 1. Średnia kalkulacja miesięcznych wydatków studentki w roku 2023 na kierunku filologia angielska (studia niestacjonarne) w Łodzi

Rodzaj wydatków	Kwota
Czesne	600 zł
Wynajem mieszkania	1350 zł
Żywność	601,25 zł
Serwisy streamingowe	27,50 zł
Wyjścia na miasto	307,20 zł
Kultura	76,79 zł
Bilet miesięczny	58,50 zł
Transport	145,52 zł
Kosmetyki, artykuły chemiczne	113,76 zł
Lunche, wyjścia do kawiarni	172,68 zł
Materiały papiernicze/drukarnie	27,15 zł
Ubrania i pozostałe wydatki	170,98 zł
Zdrowie	216,73 zł
Suma:	3867,06 zł

Źródło: opracowanie na podstawie raportu *Portfel Studenta*, wrzesień 2023, s. 12; <https://www.wib.org.pl/wp-content/uploads/2023/09/raport-portfel-studenta-2023-wib-zbp-bde-as.pdf>

Według Głównego Urzędu Statystycznego, w roku akademickim 2022/2023 w Polsce studiowało ponad 1,2 mln żaków, w województwie pomorskim było ich ponad 86 tys.¹, w tym prawie 22 tys. na samym Uniwersytecie Gdańskim². Wśród najczęściej wybieranych kierunków na naszej *Alma Mater* niezmiennie od lat znajdują się psychologia, prawo, zarządzanie, kryminologia oraz ekonomia³. Nowością w tym roku, zaproponowaną przez Uniwersytet Gdański, jest kierunek japończyka, na który aplikowało 535 osób (przewidziana pula miejsc na tym kierunku wynosiła 25)⁴. Ogromne zainteresowanie podjęciem studiów na UG zaowocuje, jak co roku w październiku,

pojawieniem się na korytarzach tysięcy nowych, młodych osób, które chcą rozwijać się naukowo w murach naszej uczelni. Wszyscy oni, oprócz systematycznego zdobywania wiedzy, będą zmuszeni do utrzymania się w Trójmieście.

KOSZTY „STUDENCKIEGO ŻYCIA”

We wrześniu tego roku fundacja Warszawski Instytut Bankowości we współpracy ze Związkiem Banków Polskich już po raz ósmy opublikowała raport *Portfel Studenta*. Celem tego raportu jest zaprezentowanie wybranych aspektów sytuacji finansowej i materialnej żaków z roku akademickiego 2022/2023. Po zapoznaniu się z raportem stwierdzić

można, że w dalszym ciągu istnieją tendencje, które pojawiły się w roku poprzednim, czyli wzrost niepokojów finansowych młodych osób, kurczenie się ich oszczędności oraz wzrost kwoty średnich miesięcznych wydatków, z 1574 zł w roku 2016 do 3867 zł w roku 2023⁵. Warto więc się zastanowić, na co studenci wydają pieniądze. Szczegółową analizę w tym zakresie, na podstawie wydatków studentki filologii angielskiej z Łodzi (studia niestacjonarne), przedstawiono w tabeli 1.

Dane przedstawione w raporcie *Portfel Studenta* z 2023 roku są oczywiście szacunkowe i nie można traktować ich jako w pełni reprezentatywnych. Koszty utrzymania zmieniają się m.in. w zależ-

STUDENCI I DOKTORANCI

Tabela 2. Liczba studentów Uniwersytetu Gdańskiego pobierających świadczenie socjalne w latach 2015–2023

Rok	Liczba studentów pobierających świadczenie socjalne rozszerzone	Liczba studentów pobierających świadczenie socjalne
2015	1460	1790
2016	1567	1429
2017	1431	1138
2018	1246	841
2019	1067	561
2020	590	726
2021	658	447
2022	563	341
2023	619	370

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z Biura Stypendialnego UG

ności od miasta, w którym zlokalizowana jest uczelnia wyższa, od tego, czy student studiuje dziennie czy zaocznie, oraz od możliwości finansowych młodej osoby. Z powodu wzrostu poziomu inflacji (w 2022 roku wskaźnik wzrostu cen wyniósł 114,4 w stosunku do roku 2021⁶) zmianie uległ podział kosztów ponoszonych na poziomie codziennego funkcjonowania. W raporcie *Oszczędzanie młodych* czytamy, że większość młodych osób swoje dochody wydaje na potrzeby bieżące, czyli na jedzenie (90%), odzież/buty (71%) oraz kosmetyki (58%)⁷. Aż 20% z nich nie posiada oszczędności⁸. Za najczęstszą przyczynę braku zabezpieczenia finansowego podają oni konieczność poniesienia zbyt dużych wydatków (34%) oraz zbyt niskie wynagrodzenie (25%)⁹.

Wydaje się, że dane te są dość optymistyczne, jednak w sytuacji, gdy analizie poddana zostanie sytuacja życiowa respondentów,

dowiadujemy się, że aż 11% z nich uczy się lub studiuje, a 7% łączy pracę zawodową z nauką¹⁰. W dalszej części raportu dowiadujemy się ponadto, że najwięcej pracujących młodych osób zarabia w przedziale od 2001 zł do 3000 zł netto (30%), a aż 13% z nich otrzymuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości do 1200 zł netto¹¹. Okazuje się również, że 50% respondentów koszty swojego utrzymania dzieli z partnerem lub partnerką, a 37% mieszka z rodzicami¹². Odnosząc się do ww. informacji, zauważyć należy, że podane w raporcie *Portfel Studenta* bardzo optymistyczne dane dotyczące możliwości ponoszenia przez „przeciętnego studenta zaocznego” tak wysokich kosztów miesięcznych wydają się mocno zawyżone. Wysunąć więc można wniosek, że funkcjonujący w kulturze obraz biednego studenta ma jak najbardziej swoje odzworowanie w rzeczywistości.

ŚWIADCZENIA POMOCY MATERIALNEJ DLA STUDENTÓW

W *Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* zapisano, że student ma prawo do ubiegania się o stypendium socjalne, stypendium dla osób niepełnosprawnych, zapomogę oraz stypendium rektora za wysoką średnią, osiągnięcia naukowe, osiągnięcia artystyczne lub osiągnięcia sportowe (art. 86). Świadczenia te pobierać można tylko na jednym kierunku studiów – w sytuacji, gdy student studiuje na kilku kierunkach, musi zadeklarować, na którym chce pobierać dane świadczenie. Stypendia te nie przysługują jednak osobom, które posiadają tytuł magistra, magistra inżyniera albo równorzędny lub tytuł licencjata, inżyniera albo równorzędny w sytuacji, gdy ponownie podejmują studia pierwszego stopnia (art. 93). Łączna kwota środków przeznac-

STUDENCI I DOKTORANCI

Tabela 3. Kwoty świadczeń socjalnych dla studentów UG na dzień 31 maja 2023 roku oraz odpowiadające im progi dochodowe

Rodzaj świadczenia	Przedział dochodowy	Kwota wypłacanego świadczenia
Stypendium socjalne	967,51 zł–1294,40 zł	1070 zł
	645,01 zł–967,50 zł	1140 zł
	322,51 zł–645,00 zł	1220 zł
	0,00 zł–322,50 zł	1300 zł
Stypendium socjalne rozszerzone	967,51 zł–1294,40 zł	1180 zł
	645,01 zł–967,50 zł	1250 zł
	322,51 zł–645,00 zł	1330 zł
	0,00 zł–322,50 zł	1410 zł

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z Biura Stypendialnego UG

czonych na stypendia rektora nie może stanowić więcej niż 60% środków przeznaczonych łącznie na stypendia rektora, stypendia socjalne oraz zapomogi. Każda z uczelni wyższych zobowiązana jest do przygotowania regulaminu oraz wzoru wniosków świadczeń dla studentów¹³. Dokumenty te są sporządzane na podstawie obowiązującego prawa oraz opinii samorządu studentów. Wyżej wymienione stypendia wypłacane są przez dziesięć miesięcy (od października do czerwca). W dniu 31 maja 2023 roku 370 studentów Uniwersytetu Gdańskiego pobierało stypendium socjalne, a 619 – stypendium socjalne rozszerzone. Liczba beneficjentów tego rodzaju świadczeń zmienia się corocznie. Szczegółowe zestawienie przedstawia tabela 2.

Możliwość pobierania świadczeń socjalnych (stypendium socjalnego oraz stypendium socjalnego rozszerzonego) dla studentów uwarunkowana jest udokumentowanymi dochodami studenta i jego rodziny. Kryterium

dochodowe obowiązujące na Uniwersytecie Gdańskim dla poszczególnych stypendiów w roku 2023 przedstawiono w tabeli 3.

Progi dochodowe dla stypendium socjalnego oraz rozszerzonego stypendium socjalnego są identyczne – zmianie ulegają jednak kwoty wypłacanego świadczenia. O stypendium socjalne rozszerzone ubiegać się może student, który z powodu odległości miejsca zamieszkania od uczelni ma utrudniony dojazd na zajęcia i zmuszony jest z tego powodu zamieszkiwać w akademiku lub w wynajętym pokoju czy mieszkaniu. Studenci UG mogą ubiegać się o miejsce w siedmiu domach studenckich rozmieszczonych na terenie Gdańska i Sopotu¹⁴. W pierwszej kolejności pokoje przyznawane są osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, którym codzienny dojazd do uczelni uniemożliwiałby lub w znacznym stopniu utrudniał studiowanie oraz które nie ukończyły z tytułem magistra studiów na innym kierunku lub

innej uczelni¹⁵. Koszt zakwaterowania w poszczególnych domach studenckich różni się w zależności od standardu pokoju i waha się w roku akademickim 2023/2024 od 590 zł do 730 zł¹⁶.

Najaktywniejsi naukowo, sportowo lub artystycznie studenci ubiegać się mogą także o stypendium rektora, które wynosi obecnie 850 zł miesięcznie. Przyznawane jest ono na wniosek studenta przez Uczelnianą Komisję Stypendialną na podstawie procentowego podziału środków na każdym kierunku studiów, który prezentuje się następująco: 60% kwoty przeznaczone jest na stypendia rektora przyznawane za wysoką średnią, 30% przeznaczone jest na stypendia rektora za wybitne osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe, a 10% kwoty stanowią stypendia przyznane na podstawie wniosków o ponowne rozpatrzenia. Podkreślenia wymaga fakt, że gdy na danym kierunku więcej niż 6% studentów posiada taką samą średnią ocen, Komisja podwyższa

**ŚWIADCZENIA MATERIALNE,
CHOCIAŻ STOSUNKOWO
NISKIE, STANOWIĄ
OGROMNE WSPARCIE
DLA STUDENTÓW
BORYKAJĄCYCH SIĘ
Z TRUDNĄ SYTUACJĄ
FINANSOWĄ ORAZ ICH
RODZIN POMAGAJĄCYCH
IM W CZASIE STUDIÓW.
POMIMO TRUDNOŚCI
WYNIKAJĄCYCH Z CIĄGLE
ZMIENIAJĄCEJ SIĘ
SYTUACJI GOSPODARCZEJ
KRAJU DAJĄ ONE
MOŻLIWOŚĆ ZDOBYWANIA
WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI
TAK KONIECZNYCH
W PRACY ZAWODOWEJ**

wysokość średniej, od której przyznawane jest dane świadczenie.

Studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności z przyznanym stopniem niepełnosprawności mogą ponadto ubiegać się o dodatkowe stypendium. Stypendium to wynosi przy stopniu znacznym 950 zł, przy stopniu umiarkowanym – 810 zł, a przy stopniu lekkim – 760 zł. Pobieranie go nie wiąże się z żadnymi ograniczeniami związanymi z brakiem możliwości pobierania stypendium socjalnego lub zwiększonego stypendium socjalnego.

Jeżeli student znajdzie się w trudnej sytuacji życiowej (np. on lub bliski członek jego rodziny zachoruje), ma możliwość ubiegania się o zapomogę. Każdy student może otrzymać dwie zapomogi w ciągu danego roku akademickiego. Sama wysokość świadczenia uzależniona jest od sytuacji, w której znalazł się student, przedstawionych przez niego kosztów oraz liczby złożonych wniosków. Szczególnym rodzajem stypendium jest tzw. zapomoga na start, której celem jest pokrycie części kosztów związanych z rozpoczęciem edukacji na uczelni wyższej. Ubiegać się o nią mogą studenci rozpoczynający studia na Uniwersytecie Gdańskim i znajdujący się w trudnej sytuacji finansowej.

ŻYCIE „STYPENDIALNE”

Z informacji uzyskanych z Biura Stypendialnego UG wynika, że na dzień 31 maja 2023 roku najwięcej studentów pobierających świadczenia pomocy materialnej na Uniwersytecie Gdańskim otrzymuje zwiększone stypendium socjalne w kwocie 1250 zł lub łączy pobieranie zwiększonego stypendium socjalnego ze stypendium rektora za średnią ocen i otrzymuje

stypendium w wysokości 2100 zł miesięcznie. Świadczenia te wypłacane są przez dziesięć miesięcy; od października do czerwca. Z kwot tych co najmniej 1/3 środków przeznaczana jest przez studenta na pokrycie kosztów zamieszkania w Gdańsku – wynajęcia pokoju lub zamieszkania w domu studencim. Pozostała kwota stypendium wydawana jest na bieżące potrzeby studenta, czyli jedzenie, artykuły higieniczne czy kosmetyki.

Warto sobie zadać pytanie, czy za taką kwotę można się utrzymać. Większość zapytanych przeze mnie studentów odpowiedziała stanowczo, że nie. W jaki więc sposób studenci UG „łatają” studenckie budżety? Maciek, student na Wydziale Chemii, opowiedział nam ze śmiechem: „Najczęściej dostaję propozycje pracy jako maskotka w czasie różnego rodzaju wydarzeń. Byłem już psem z *Psiego Patrolu*, Danonkiem, a nawet piratem na statku. Najczęściej pracuję w weekendy”. Agata i Kasia, studentki pedagogiki, wieczorami i w weekendy pracują jako barmanki. Student matematyki – Krzysztof – w czasie roku szkolnego i akademickiego udziela korepetycji uczniom oraz innym studentom. Zauważa, że „bez możliwości dorobienia, nawet bardzo małych kwot, nie utrzymałbym się w Gdańsku. W ciągu ostatniego roku życie studenckie stało się bardzo drogie, do tego stopnia, że zmuszony byłem nawet kilka razy prosić rodziców o pieniądze”.

Dla Krzysztofa samodzielność finansowa jest bardzo ważna, a proszenie rodziców o pieniądze uważa za niewłaściwe. Jednak większość studentów kształcących się na studiach stacjonarnych zmuszona jest być, jak zauważa Ania – studentka prawa – na garnuszku rodziców. W rozmowie z „Gazetą Uniwer-

sytecką” Ania zauważyła: „mam to szczęście, że moich rodziców stać na utrzymanie mnie w czasie studiów, nawet gdy jestem w innym mieście i zmuszona jestem wynajmować pokój na stacji. Dzięki ich zaangażowaniu w moją edukację mam możliwość spokojnego wkuwania, jak to zwykle ma miejsce na prawie [śmiech]”. W podobnej sytuacji jest Szymon, student psychologii. Zauważył on, że „studia na kierunku psychologia są bardzo angażujące. Cieszę się, że moi rodzice widzą to i pomagają mi w czasie studiów”.

Studenci UG, aby wesprzeć swój, często skromny budżet, w czasie wakacji korzystają z możliwości dorobienia sezonowego. Piotr, student biotechnologii, w czasie wakacji wraca do

rodzinnej miejscowości i dorywczo pomaga w zbieraniu pomidorów i borówek. Hania, studentka pedagogiki specjalnej, w czasie wakacji pracuje jako opiekunka na koloniach. Pracę tę ze śmiechem nazywa „zaprawą przed prawdziwą pracą pedagoga specjalnego”. Asia, studentka historii, opowiadając im historię miasta. Wyjaśnia ze śmiechem: „Staram się jak najlepiej przygotować do roli «oprowadzacza». Szukam historii, które dotyczą miasta, ale jednocześnie wywołują skrajne emocje – strach, złość lub są po prostu zabawne. Czasami wydaje mi się, że sama czerpię większą radość z ich opowiadania, niż moi słuchacze, gdy je opowiadam”.

***

Świadczenia materialne, chociaż stosunkowo niskie, stanowią ogromne wsparcie dla studentów borykających się z trudną sytuacją finansową oraz ich rodzin pomagających im w czasie studiów. Pomimo trudności wynikających z ciągle zmieniającej się sytuacji gospodarczej kraju dają one możliwość zdobywania wiedzy i umiejętności tak koniecznych w pracy zawodowej.

Wszelkie informacje dotyczące świadczeń pomocy materialnej przyznawanych na Uniwersytecie Gdańskim znaleźć można na stronie: <https://ug.edu.pl/studenci/stypendia-dla-studentow-i-doktorantow-szkol-doktorskich>.

Agnieszka Bień

¹ Raport *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2022/2023 (wyniki wstępne)*, Główny Urząd Statystyczny 15 czerwca 2023.

² Por. <https://ug.edu.pl/o-uczelni/uniwersytet-gdanski/ug-w-liczbach>

³ Por. <https://ug.edu.pl/news/pl/5417/studia-202324-trwa-rekrutacja-na-ug>

⁴ R. Pietrzak, *Nowy kierunek studiów na UG, który „rozbił bank”. Na japonistykę stara się 20 osób na jedno miejsce*, <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/Nowy-kierunek-studiuw-na-UG-ktory-rozbil-bank-Na-japonistyke-stara-sie-20-osob-na-jedno-miejsce-rekrutacja-Uniwersytet-Gdanski-Nieczuja-Goniszewska-Splisgart,a,246621>

⁵ Raport *Portfel Studenta*, wrzesień 2023, s. 11; <https://www.wib.org.pl/wp-content/uploads/2023/09/raport-portfel-studenta-2023-wib-zbp-bde-as.pdf>

⁶ Por. Główny Urząd Statystyczny, *Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych od 1950 roku*.

⁷ Por. Raport *Oszczędzanie młodych* przygotowany przez SW Research w okresie od grudnia 2021 do lutego 2022; <https://www.mojepkk.pl/pliki/repozytorium-plikow/materialy-do-pobrania/pdf/oszczedzanie-mlodych-raport.pdf> roku na zlecenie PFR Portal PPK sp. z o.o., s. 4.

⁸ Por. tamże, s. 6.

⁹ Por. tamże, s. 10.

¹⁰ Por. tamże, s. 58.

¹¹ Por. tamże, s. 59.

¹² Por. tamże.

¹³ Na Uniwersytecie Gdańskim jest to obecnie *Regulamin świadczeń dla studentów Uniwersytetu Gdańskiego* obowiązujący od dnia 21 lutego 2022 roku i będący załącznikiem do zarządzenia Rektora UG nr 90/R/20 ze zm.

¹⁴ Łączna liczba miejsc noclegowych w siedmiu domach studenckich UG wynosi 1324; https://ug.edu.pl/studenci/studia_i_ii_stopnia_oraz_jednolite_magisterskie/sprawy_socjalne/akademiki

¹⁵ Szczegółowe informacje na temat procesu przyznawania miejsc w domach studenckich UG znaleźć można na stronie <https://ug.edu.pl/komunikaty/121980/miejsca-w-akademikach-studenci-i-roku-202324>

¹⁶ D. Holka, *Gdańscy studenci dostali po kieszeniach! Wzrosły ceny za akademiki uniwersyteckie. O ile?*; <https://www.eska.pl/trojmiasto/gdancscy-studenci-dostali-po-kieszeniach-wzrosly-ceny-za-akademiki-11-09-aa-na2Q-k35X-UySm.html>